

Gemeenteraad

Zitting van 21 mei 2019
Organisatie Ondersteuning - Organisatieadvies

2019_RAAD_00015 - Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2019 - besluitvormen

Auteur

Johan Wal van der

Overlegd met

Marcel Koelewijn en Foka Brouwer (beiden Concernstaf)

Portefeuillehouder

M. Scheringa

Samenvatting

Bij een gedegen financieel beleid zijn risicomanagement en weerstandsvermogen essentieel. Risicomanagement is het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch in kaart brengen van, het omgaan met en het beheersen van risico's binnen onze organisatie. Weerstandsvermogen is een waarborg voor de financiële gezondheid van de gemeente. Als een onverwachte financiële tegenvaller zich daadwerkelijk voordoet, hoe vangen we dit dan op? De huidige nota dateert van 2006 en is niet langer actueel, hoewel de begrippen in de kern niet zijn veranderd. Wel moeten als gevolg van raadsbesluiten bepaalde onderdelen worden gewijzigd. Zo wordt bij het bepalen van het weerstandsvermogen geen onderscheid meer gemaakt tussen risico's bij grondexploitatie en andere risico's nu de reserve grondexploitatie is overgegaan in de 'Algemene reserve - vaste buffer'. Ook is de landelijke wetgeving (BBV) veranderd waardoor gemeenten verplicht zijn een aantal financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken.

Beschrijving

Inleiding

De afgelopen periode is een aantal kaderstellende nota's en verordeningen geactualiseerd. Voor 2019 staan nog drie documenten op stapel:

1. het Treasurystatuut;
2. de nieuwe nota Onderhoud kapitaalgoederen en
3. de nieuwe nota Weerstandsvermogen en risicomanagement.

De huidige nota Weerstandsvermogen en risicomanagement dateert van 2006 en is toe aan herziening. Bij het opstellen van de nieuwe nota is rekening gehouden met de aanbevelingen uit de financiële scan die vorig jaar in opdracht van de provincie Overijssel is uitgevoerd. Drie aanbevelingen uit de scan hebben betrekking op het onderwerp weerstandsvermogen: Het vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat het beleid van de gemeente hoeft te worden herzien door bijvoorbeeld te moeten bezuinigen. In de informatienota die eind januari aan de raad is verzonden n.a.v. de scan is daarom aangekondigd dat deze aanbevelingen zullen worden betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe nota Weerstandsvermogen en risicomanagement.

Voorstel

Voorgesteld wordt:

1. Het begrip weerstandsratio - de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de totale omvang van de gewogen risico's - te introduceren en de uitkomsten voortaan te presenteren in de jaarlijkse programmabegroting en de jaarstukken van de gemeente Steenwijkerland.

2. De signaleringswaarde voor de weerstandsratio te bepalen op: minimaal 1,0. Deze waarde heeft alleen betrekking op de risico's, voor zover deze zijn te kwalificeren.

3. De Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2019 vast te stellen en deze direct van toepassing te laten zijn. Daarmee komt de huidige nota uit 2006 te vervallen.

Argumenten

Het Met het vaststellen van de 'Nota reserves en voorzieningen 2017' heeft de raad de volgende normen gesteld:

1. Hoogte 'Algemene reserve - vaste buffer': 15% van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds + de inkomsten uit de OZB met een marge naar boven en beneden van 5%. Afwijking van de bandbreedte is maximaal 3 jaar toegestaan;
2. Financiële kengetallen: het solvabiliteitspercentage (eigen vermogen/totale vermogen * 100) moet minimaal 20% bedragen.

In aanvulling op deze geldende normen bevat de financiële scan die vorig jaar is uitgevoerd de volgende aanbevelingen:

1. *Stel een norm voor de minimaal gewenste ondergrens van de weerstandsratio (verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's);*
2. *Kies één methode (norm) voor het bepalen van de noodzakelijke hoogte van de 'Algemene reserve - vaste buffer', waarbij er een directe relatie is met de hoogte van de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's.*
3. *Overweeg, gelet op het feit dat de 'Algemene reserve - vrij besteedbaar' voornamelijk wordt ingezet voor het realiseren van bestuursprogramma's, om bij elke collegeperiode dat deel dat nodig is voor het dekken van de incidentele lasten uit deze reserve af te zonderen over te hevelen naar een daarvoor apart in te stellen bestemmingsreserve. Zo wordt de bestedingsruimte ingekaderd en vindt besteding in meerdere mate plaats volgens een meerjarig uitvoeringsprogramma.*

Hieronder wordt nader ingegaan op de aanbevelingen en aangegeven welke punten wel en niet zijn overgenomen in voorliggende 'nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2019'.

Jaarlijks staan in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de programmabegroting de financiële risico's vermeld in relatie tot de hoogte van de weerstandscapaciteit. Het betreft de risico's die tot het moment van het aanbieden van de programmabegroting bekend zijn. In de praktijk blijkt dat niet alle risico's goed kwantificeerbaar zijn en dus niet worden betrokken bij de berekening van het zogenaamde risicoprofiel. Als financiële risico's niet exact zijn te becijferen, worden deze als PM opgenomen in de programmabegroting. Voorbeelden zijn de uitgaven Jeugdzorg en de ontwikkeling van de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. Hiermee krijgt de raad een volledig beeld van de financiële risico's die de gemeente op enig moment loopt, kwantitatief en kwalitatief. Uiteraard is het streven om de financiële gevolgen van alle geïdentificeerde risico's in beeld te brengen en het aantal PM-posten zoveel mogelijk te beperken.

Weerstandsratio

Met voorliggende nota wordt aan de raad voorgesteld om het begrip weerstandsratio - de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de totale omvang van de (gewogen) risico's - te introduceren en de uitkomsten voortaan te presenteren in de jaarlijkse programmabegroting en de jaarstukken van de gemeente Steenwijkerland. De aanbeveling uit de financiële scan om een norm te introduceren voor de weerstandsratio is niet overgenomen. Reden is dat niet alle risico's kwantificeerbaar zijn. De hoogte van de weerstandsratio heeft net als de (verplichte) financiële kengetallen wel een signaalfunctie: de weerstandsratio zou minimaal op 1 moeten uitkomen (precies voldoende weerstandscapaciteit t.o.v. de gekwantificeerde risico's), anders is de kleur rood. *NB: ligt de waarde tussen 1 en 2 dan is het signaal oranje. Is de weerstandsratio 2 of hoger dan kleuren we groen. Dat laatste is het geval: op basis van de programmabegroting 2019-2022 is de berekende waarde 3,7.*

Norm Algemene reserve - vaste buffer

Vanwege het feit dat niet alle risico's kwantificeerbaar zijn, is de bestaande normering voor de 'Algemene reserve - vaste buffer' intact gelaten en niet gekoppeld aan de hoogte van de geïdentificeerde- en gekwantificeerde risico's (één van de aanbevelingen uit de financiële scan). Overigens is de 'Algemene reserve - vaste buffer' nog nooit aangewend om financiële tegenvallers te dekken.

Bestemmingsreserve creëren voor (deel van) 'Algemene reserve - vrij besteedbaar'

Vanuit risico-optiek is het niet noodzakelijk om een norm te introduceren voor de 'Algemene -eserve - vrij besteedbaar'. De bestaande normering voor de 'Algemene reserve - vaste buffer' volstaat, gekoppeld aan het feit dat de woonlastendruk in de gemeente Steenwijkerland relatief laag is (onbenutte belastingcapaciteit). Het kan wel een politieke wens zijn om een gedeelte van de 'Algemene reserve - vrij besteedbaar' apart te zetten voor realisatie van de ambities tijdens een collegeperiode (conform de genoemde aanbeveling uit de financiële scan). Dat zou bijvoorbeeld kunnen door een stelpost op te nemen in de begroting en de raad te vragen het bijbehorende bedrag niet direct vrij te geven.

Uiteraard zullen wij de financiële gevolgen van politieke keuzes voor de ontwikkeling van de 'Algemene reserve - vrij besteedbaar' transparant in beeld brengen in de stukken die aan uw gemeenteraad worden aangeboden.

Kanttekeningen en risico's

N.v.t.

Duurzaamheid en social return

N.v.t.

Financiële toelichting

Het voorstel om de nieuwe nota Weerstandvermogen en risicomanagement vast te stellen, heeft geen financiële gevolgen. De presentatie van financiële gegevens in de programmabegroting en de jaarrekening zal wel veranderen. Door voortaan te werken met het begrip 'weerstandsratio' denken wij het inzicht in de financiële positie van de gemeente te vergroten. Dat geldt ook voor het verder streven naar kwantificering van risico's en het nemen van passende beheersmaatregelen.

Participatie en communicatie

N.v.t.

Uitvoering en planning

Nadat uw gemeenteraad de nieuwe nota heeft vastgesteld, zal deze direct van toepassing zijn en als kaderstellend document fungeren bij het opstellen van de programmabegroting 2020 - 2023.

Besluit

Beslispunt 1

De gemeenteraad besluit:

1. Het begrip weerstandsratio - de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de totale omvang van de gewogen risico's - te introduceren en de uitkomsten voortaan te presenteren in de jaarlijkse programmabegroting en de jaarstukken van de gemeente Steenwijkerland.
2. De signaleringswaarde voor de weerstandsratio te bepalen op: minimaal 1,0. Deze waarde heeft alleen betrekking op de risico's, voor zover deze zijn te kwantificeren.
3. De Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2019 vast te stellen en deze direct van toepassing te laten zijn. Daarmee komt de huidige nota uit 2006 te vervallen.